

ТОВАРИЩІ НА СПОМИН.

Товаришко! хто зна, чи хутко доведеть ся
Провадить знов розмови запальні.
Нехай поки від них ще серце беть ся,
Я вам на незабудь спишу думки сумні.

От може вам колись, — часами се буває, —
Розглянути старі шпарґали прийде хіть,
Ваш погляд сї щілки, блукаючи, спіткає,
І затримаєть ся при них на мить.

І вам згадаєть ся садок, високий танок,
Летючі зорі, тиха літня ніч,
Розмови наші, співи, й на останок
Уривчаста, палка, завзята річ.

Не жаль мені, що се вам нагадає
Запеклої ненависти порив.
Щож! тільки той ненависти не знає,
Хто цілий вік нікого не любив!

Згадати тільки всі тяжкі муки,
Що завдали борцям за правду вороги,
Кому-ж не стиснуть ся раптово руки
Від помети лютої жаги?

Ні, жаль мені, що й сей порив погасне,
Як гасне все в душі невільничій у нас.
Ох, може-б не було життя таке нещасне,
Як би вогонь ненависти не гас!

Лагідність голубина, погляд ясний,
Патріція спокій — не личить нам.
Що вдіє раб принижений, нещасний,
Як буде проповідь читать своїм панам?

Так, ми раби, немає гірших в світі!
Феллаги, парії щасливіші від нас,
Бо в них і розум, і думки сповиті,
А в нас вогонь Тітана ще не згас.

Ми паралітики з блискучими очима,
Великі духом, силою малі,
Орлині крила чуєм за плечима,
Самі-ж кайданами прикуті до землі.

Ми навіть власної не маєм хати,
Усе одкрите в нас тюремним ключарам;
Не нам обідраним невільникам казати
Речення гордеє: „мій дом — мій храм!“

Наука наша — скарб, закопаний в могилу
Наш хист — актёр-крепак в театрі у панів,
Непевні жарти тне, сьмієть ся через силу,
Поклонами спинає панський гнів.

Релігія у нас — то морок темний
Єгипетських жерців деспотія важка,
Закони й право — то устав тюремний,
Родинні звязки — ниточка тонка.

Народ наш мов дитя сліпеє з роду,
Ніколи світа — сонця не видав,
За ворогів іде в вогонь і в воду,
Катам своїх поводарів оддав.

Одвага наша — меч, политий кровю,
Брязчить у піхвах, ржа його взяла.
Чия рука порушена любовю
Той меч із піхви видобуть здола?

Нехай же ми раби, невільники продажні,
Без сорому, без чести, — хай же й так!
А хто-ж були ті вояки одважні,
Що їх зібрав під прапор свій Спартак?
О, сором мовчки гинути й страждати,
Як маєм у руках хоч заржавілий меч.
Ні, краще ворогу на одеїч дати
Та так, щоб голова злетіла з плеч!

Леся Українка.

